

ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕДИЦИНІ

Григорович С.В.

Науковий керівник – ст. викладач Чепела С.П.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел. (057)702-1-465)

e-mail: sasha.hryhorovych@nure.ua

While medicine seems to incorporate information technology more and more into its practices, there should be cautions about what it may bring. Medical informatics deals with sensitive data that should be approached with care. This paper gives an overview of issues medical ethics has within information technology and describes how Ukrainian legal system deals with challenges posed by new developments and, therefore, new risks. It is crucial that current e-health practices align with values of confidentiality and informed consent that might be compromised by an ignorant handling of such issues.

Як одна з найважливіших галузей сучасної науки та практики, медицина не обходиться без впровадження інформаційних технологій. Їх застосування досить широке – сюди можна віднести електронну документацію та електронні медичні картки, телемедицину, ресурси, що використовуються для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, роль у фундаментальних наукових дослідженнях тощо. Тим не менш, використання інформаційних технологій пов'язане з додатковими ризиками, що у поєднанні з медичною етикою утворюють новий пласт проблем із своєю специфікою.

Так, до питань, що потребують обережного розглядання, всебічної дискусії та мають особливі вимоги зокрема до безпеки інформації, можна віднести електронні медичні картки та електронні бази пацієнтів. Вони охоплюють спектр від простого зберігання діагностичних записів до складних систем, що дозволяють системно спостерігати за станом пацієнта. В Україні схожа система затверджена згідно з "Порядком функціонування електронної системи охорони здоров'я", що затверджений постановою Кабінету Міністрів України 25 квітня 2018 р. № 411. Це зменшує час, що потрібний для заповнення паперової документації, а також робить доступ до інформації про стан здоров'я пацієнта більш зручним з боку лікаря, але також несе в собі серйозні загрози відносно конфіденційності даних.

Іншим застосуванням інформаційних систем в медицині є телемедицина, що визначається наказом МОЗ «Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я» від 19.10.2015 як комплекс дій, технологій та заходів, що застосовуються під час надання медичної допомоги з використанням засобів дистанційного зв'язку для обміну інформацією в електронній

формі. З одного боку, телемедицина може забезпечити більшу доступність кваліфікованої медичної допомоги у регіонах, де існують труднощі з наявністю медперсоналу, транспортом та фінансуванням охорони здоров'я, а з іншого ставить досить важливі питання щодо безпеки, ліцензування та відповідальності за надання неякісних послуг, що можуть призвести до серйозних негативних наслідків для здоров'я і навіть життя пацієнта.

І електронні системи охорони здоров'я, і телемедичні системи мають схожу проблематику – насамперед це безпека персональних даних пацієнта. З впровадженням інформаційних технологій також вводяться і посередники у взаємодії лікаря та пацієнта – наприклад, оператори зв'язку та технічні працівники. Безпосередньо апаратне та програмне забезпечення також потребує особливої уваги – вразливості та збоїв у їх роботі можуть мати надто високу ціну з міркувань здоров'я, життя та конфіденційності даних пацієнтів. Це ставить додаткові вимоги до стандартизації та уніфікації таких систем.

Важливе місце посідають і питання інформованої згоди. Хоч пацієнт і підписує відповідний документ, етичні питання визначення інформованої згоди залишаються. Пацієнт зазвичай не є фахівцем і має керуватися інформацією від лікаря – але сьогодні на його рішення впливає і дозволена в Україні реклама лікарських засобів, і інформація, отримана через телебачення або Інтернет – звісно, не завжди правдива. Ставлення до пацієнта як в першу чергу до покупця медичних послуг створює засади для маніпулювання його здатністю приймати рішення стосовно свого здоров'я.

Хоча розвиток та всеохоплююче впровадження інформаційних технологій ставить нові випробування для медичної етики, деякі з цих питань є продовженням тих, що існували раніше – розголошення медичної таємниці було можливим і при паперовому веденні документації. Впровадження інформаційних технологій також допомогло вирішити інші етичні дилеми, такі як використання трупного матеріалу в медичній освіті – наразі для вивчення анатомії все ширше використовується відповідне програмне та апаратне забезпечення. Також нові технології дозволяють створювати учбові симуляції ситуацій, з якими майбутнім лікарям важливо вміти впоратися, без ризику завдати шкоди пацієнтові.

З подальшим вдосконаленням нормативно-правового регулювання, систем безпеки, обізнаності медичного персоналу щодо цифрової грамотності, стандартизації тощо, подальше впровадження інформаційних технологій в медичну практику є доцільним з точки зору часу та фінансів, що витрачаються на охорону здоров'я, а також доступності та якості медичного обслуговування. Вирішення наявних питань не обмежується лише співпрацею медичних та технічних працівників, а в тому числі потребує дискусії щодо правових та етичних аспектів існування та розвитку медицини в інформаційному суспільстві та інтеграції інформаційних технологій в медицину.